

erdelyi élet

1936 IV. 21 — XXV. évf. 12. sz. — 20

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XXV. ÉVF. 12. SZ.
1936 ÁPRILIS 21.

FŐSZERKESZTŐ:
GELLER ÖDÖN

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatali megbízottak: București, Cluj, Timișoara, Oradea, Brașov, Satu-Mare, T.-Mureș

A propaganda

(Beküldött kézirat)

(Timișoara.) Régebben az államok büszkék voltak egyes polgárai eredeti gondolataira és nemzeteket boldogító tevékenységére. Ma olyan államok léteznek, amelyek büszkék a technikájukra, amellyel a központból néptömegeik egész politikai és szellemi gondolkodását befolyásolhatják.

Ezt a technikát propagandának nevezik és azt a művészetet értik alatta, amely a sajtó és rádió segítségével a közönség számára tömegvéleményeket készít elő, amelyek a kormányzat részére kívánatosak és az állam érdeke szempontjából hasznosoknak látszanak.

Egyes államok a pumpa ellenőrzésére, amellyel az állampolgár házába beviszik a véleinényeket, akár a villamosáramot vagy a vizet, külön minisztériumokat allítottak fel, mert oly fontosnak látszik a feladat, hogy az agyakat uniformizálják és túlzottan nemzeti tömegszuggeszióknak alávéssék.

A békevilág hivatalos sajtóirodái, amelyeket rendszerint neves írók vezettek, kicsinyek és jelentéktelenek voltak a mostani propaganda-minisztériumokhoz képest,

amelyek a szedőgépeket és éterhullámokat állították szolgálatukba és éjjel-nappal nyomtatott szóval és rövid vagy hosszú hullámokon szuggérálják a tömegeket. Milyen szerény is volt a régi sajtóirodák tevékenysége a modern propaganda lármája mellett, amely a modern technika vívmányával dolgozza meg éjjel-nappal az agyukat.

A modern politikai propaganda a világháborúnak a fattya. A világháború Angliában hívta életbe az első prapaganda-minisztériumot, amelynek az volt a feladata, hogy az ellentállás megtörése céljából az ellenséges hadseregben és ennek háta mögött a bomlasztó csirákat elhelyezze.

A propaganda éppen olyan háborús eszköz volt, mint a mérgezőgáz vagy bomba.

Ugyanolyan erkölcsös háborus eszköz volt, mint valamennyi, amelyeknek az volt a célja, hogy az ellenséget térdre kényszerítse. A propagandának az volt a célja, hogy lelohassa a bátorságot, az ellenállóerőt eláaknázza és hogy ezt elérje, igénybevette a hazugság, a csalás és ravasz számítás minden eszközét. A háboru után egyre jobban terjedt el a modern propaganda.

A propaganda módszereinek története nem új. Először Amerikában találkozunk velük. Marmónok, az Údv hadserege emberei és vallási szekták hirdetői zenével és prédikációval bódították el a primitív lelkeket. A vallási propaganda módszereit azután átvette Amerika politikai és üzleti élete. Amerikában minden nagyarányú volt: a feládkarcolók, az áruházak, a nagy területek, a gyári üzemek. Tehát a propaganda is naggyá nőtt. Fő módszere a régi maradt: a vallási szuggeszció, hármennyire is tökéletesítette a modern technika a propagandát.

A propaganda titka az, hogy egyetlen jelszót az unalomig ismétél és egyetlen ismétlődő melódiával elkábitja az embereket.

Egyetlen parancsoló szó ismétlése hipnózissá lehet. Minden propaganda a kábitásnak eme alapelemeire támaszkodik, amelyeket minden primitív valláskultuszban először a varázslók egy gyógyító emberek használtak.

A propaganda, mint tömegszuggeszció, a primitív vallási életből ered és — mint a mai példák mutatják — megint vallási lelkesedéshez vezethet, amely a tudatos gondolkodást megszünteti és az érzelmeket szinte részeges ekstázissá korbácsolja. Természetesen egyetlen nagy vallásalapító sem ért volna célt a modern propaganda eszközeivel. Jézus Krisztus nem terjeszthette volna rádión a Hegyibeszédet, mert ezek az ígék csak az isteni ember megjelenésével, a tekintetével és hangjának szelíd csengésével hatottak a lelkekre. Szájról-szájra terjedtek el azután a világon.

Aki a lekiismeretre hivatkozik és az egyes ember felösségérésére akar apellálni, az nem használhatja fel a modern propaganda-módszereket, amelyek a tömegek szellemi eltompultságával számolnak.

Mi a propaganda?

Ez: a tömegek hangnaitát megdolgozni, a kritikát és önálló gondolkodást kikapcsolni, a közönséges érzelmekre hatni, az értelmet elkábitani.

Vajjon melyik nagy elme terjeszthetné modern propagandával az eszméit? Minden hatalmas gondolatnak időre van szüksége, hogy felfogják és feldolgozzák. Nem lehet őket az agyakba egyszerűen belevernü. Csak jelszavakat, politikai frázisokat lehet az agyakba belevernü. Ezek a jelszavak a tömegre hatnak, vagyis a primitív emberek ezreire, a csodába verődött emberekre, akiknek a lelke még mindig olyan, mint a kőkorszakbeli emberé volt.

Tömegszuggeszcióval az embereket csak elbutítani lehet, de nem előbbre vinni.

A modern propaganda jó lehet fogpasztia vagy cipókrém terjesztésére, de az emberiség hatalmas eszméit ezentul is csak csendben és lassan lehet terjeszteni.

T--g

Aranyeső

az Andrényi K. és fiai rt. fennállásának százéves jubileuma alkalmából

(Arad.) Az Erdélyi Élet legutolsó számában megírta, hogy Andrényi Lajos, az országos híri „Andrényi Károly és Fiai” vaskereskedő-cég főnöke a vállalat fennállásának századik évfordulóját úgy ünnepli meg méltóan, hogy a cég alapítójának és nemeslelkű apjának emlékéért szándékozik humánus célt szolgáló adománnyal megörökíteni. A fiatal báró már be is jelentette a város illetékes tényezőinél, hogy

cége centennáriuma alkalmával az apja nevét viselő és állami kezelésben levő gyermekkorház javára kétmillió lejt adományoz.

Az Erdélyi Élet közleménye országos érdeklődést keltett, ami érthető is, hiszen az Andrényi-cég ismert arról, hogy

az ország egyik legszolidabb és legpéldásabban vezetett kereskedelmi vállalata,

amelyhez soha a gyanu leghalványabb árnyéka sem férhetett és amely soha alkalmat nem szolgáltatott arra, hogy komoly sajtótámadások pergőtüzébe kerüljön.

Közleményünket számottevő román, magyar és német lapok vették át és ez a tény is megerősíti azt, hogy hírünk mennyire autentikus.

Amikor az ország számottevő sajtóorgánumai siettek tudomásul venni ezt a jelentős eseményt, a legnagyobb

Szerezzen be órát, arany- és ezüstárut

Csáky szakórák és ékszerésznél

Arad, (Fótér)

„Consum“-tag.

Elsőrendű saját műhely!

(Aranyat, ezüstöt magas áron vesz!)

meglepetésünkre és csodálkozásunkra azt kellett tapasztalnunk, hogy

csak az arad-i magyar napilapok nem ragadták meg ezt az alkalmat arra, hogy beszámoljanak olvasóiknak erről a nem mindennapi eseményről.

Az arad-i napilapok kisiparosok és kereskedők jelentékenyen családi eseményeiről is hasábos cikkeket közölnek, ha az illetők előfizetők. Éppen ezért érthető feltűnést kelt, hogy

amikor egy évszázados és előkelő cég tulajdonosa ilyen nemes gesztussal teszi emlékezetessé cége jubileumát, az arad-i napilapok elhallgatják ezt az eseményt.

Mi örömmel emlékezünk meg báró Andrényi jótékony adományáról. Lapzárta után szereztük értesülésünket és ennek tudható be, hogy nem foglalkoztunk vele érdeme szerint.

Most azonban folytatólag beszámolunk arról, hogy az Andrényi-cég humánusan gondolkodó és nemesen érző tulajdonosa

nemcsak a kétmillió leles adománnyal szándékozik méltóan megünnepelni ezt a jelentős évfordulót,

hanem számbavette nemzeti és fajra való tekintet nélkül a kulturális és jótékony egyesületeket: a rendőrök, tűzoltók, mentők és postások jölet-intézményeit, jelentős fizetésemeléssel és ajándékokkal emlékezik meg tisztviselőiről és alkalmazottairól, akik hatalmas táborot tesznek ki.

Egyébként közismert dolog, hogy az Andrényi-cégnek **mindig a legjobban fizetett emberei voltak, aminek fényes bizonyítéka az, hogy a bucaresti-i fióközlet igazgatója ötemeletes bérpalotát építtetett a fővárosban.**

De nem feledkezik meg báró Andrényi a magyar sajtóról sem, amely minden alkalommal a legszebben, a meggyőződéssel tűzétől áthatottan irt erről a mintaszerű vállalatról. Támogatni fogja a szinte koldussorsra jutott magyar színészetet is és főként nem fog megfélemleni a Magyar Pártról, amely ugyancsak rászorul az anyagi segítségre.

És a Magyar Párt ebből az alkalomból joggal vár támogatást, hiszen kire is gondolhatna, mint Arad városának első magyar polgárára, akinek a családjában tradíció volt a magyar ügy mellett való kiállás.

Hogy mennyire számítanak a kulturális és jótékony intézmények és a valamikor jobb napokat látott magyar családok erre a centennáris ünnepségre, bizonyítja az a tény, hogy

amióta cikkünk megjelent, valóságos deputáció-járás van a vállalatnál és naponta a kérvények egész tömege fut be az Andrényi-cég irodájába.

Érthető is, hogy ilyen sokan várják a jubileumot és a vele kapcsolatos aranyesőt, hiszen ez a vállalat a vasszakmában az élen halad és egy évszázadon keresztül fajra, nemzetiségre és vallásfelekezetre való tekintet nélkül vitték az emberek pénzüket az Andrényi-boltba, amely így lett az ország egyik legszámottevőbb kereskedelmi vállalata.

Az arad-i magyar lapoknak vezércikkekben kellene írni báró Andrényi nemes és nagyuri gesztusáról,

nem pedig egyszerűen napirendre térni egy nobilisan gondolkodó magyar ur gyönyörű elhatározása felett.

Mit láttam a játékasztalnál

Írta: Soós Aladár

A legfordulatosabb, a leggyorsabb filmszallag sem képes versenyre kelni az étellel. Olyan változatos, olyan színes ennek a filmnek minden egyes jelenete, hogy emberi agyvelő nem képes megfelelően felfogni, megérteni, ami itten körülötte történik.

Ennek a naplószerű feljegyzésnek az a célja, hogy bemutassa a közönségnek a játékot és a játékost. Mert mind a kettő egészen speciális, egészen exkluzív emberi fogalom. Olyan reális, annyira kézzelfogható, mint az emberek, akik körülöttünk járkálnak, sirnak, nevetnek és mindenekfelett tülekednek. Csupán az érdekes és talán arra nem lettek figyelmesek még sokan, hogy mint lesz az emberből „játékos”, milyen eltorzult kapcsolat van a felnőtt ember és az általa játéknak nevezett lélektorna között. Hangsúlyozom tehát, hogy nem személyeket akarok itt megnevezni vagy felismerhetően körülírni. Nem akarom pellengére állítani azokat a hölgyeket, akik mindennapos vendégei voltak a játékasztal szédületének, akiknek eltorzult lelki világa sokkal szívesebben veszi a kártyalapról reákaesintő zsoker molylát, mint a legszebb him szerelmi áradozását. Nem akarom kiszolgáltatni azokat a komoly vagy komolyodni akaró férfiakat sem, akik emberi hivatásukról megfélemlkezve, felcsaptak a szerencse lovagjainak, tehát

nem támadni akarok.

hanem megértetni, érzékeltetni egy csunya emberi kinövést és megszeretném még mondani az erkölcsösködőknek, hogy emberileg nincsen joguk bírálatot mondani a szerencsehajszolás rabjai felett és megszeretném vizsgasztalni ezeket a lelki betegeket, mondván: Ne önmaga-

tokban keressétek a hibát, hanem a rendszerben, amelynek minden lényege a pénzhez és annak földi ördögéhez: a szerencséhez rögződött.

Tehát őszintén és becsületesen akarom megmondani, hogy mit láttam és mi mindent figyeltem meg a játékasztal körül.

AMIKOR A SZERENCSE KACÉRKODIK

Soha életemben nem hittem a szerencsében. Most azonban oda-módosítom felfogásom, hogy ennek a tagadásnak csak akkor van értéke, ha valaki azzal büszkélkedhet, hogy szerény személyével játékot űzött már a szerencse ördöge, aki közelről ismeri már ezt az emberi főmértőságot, ami minden tudásunkat meghazudtolva ott grasszál az emberi értelem felett.

Ha valaki most azt kérdezné tőlem, mi a szerencse? — csak annyit tudnak erre válaszolni, hogy szerencse az értelem ördöge, a szerencse a tisztán nem látó, az összefüggéseket értelmesen összekapcsolni nem tudó ember munkája. Nyomban bemutatom Önöknek a gyakorlatban a szerencse főmértőságát:

Ősszel történt, hogy az uccán egy husz leies zsetont találtam. Fölvettem a zsetont és egyszerre azon vettem észre magam, hogy a zsetont elhelyeztem a rulettasztalon. *Száz leit nyertem a husz leiessel.* Lelki egyensúlyom kezdte felmondani a szolgálatot. Érzem, hogy egyvelőmben csak úgy száguldanak a gondolatok. Súlyos gazdasági helyzetemmel indoklom meg magamban, hogy én most a rulettasztal előtt állok és tovább folytatom a játékot. Ezzel a megindokolással már adva volt a szerencsével való kacérkodás további feltétele. Fölállítom a mérleget: A társadalom vádol és én védekezem. Olyan egyszerűnek tűnik fel a védekezés az egyik pillanatban, a másik pillanatban pedig megdöbbenek, hogy ezt a ballépést így könnyen tudom elintézni magammal. Azzal védekezem, hogy én viszont a társadalmat vádolom. A „van” és a „nincs” soha össze nem egyeztethető kategóriái veszik fel bennem a küzdelmet. Tévedés lenne azt hinni, hogy egy milliomos nem ebben a lelki atmoszférában fogadja a szerencsét. A „van” és a „nincs” lovagjai között csupán az a különbség, hogy akinek semmije sincs, annak az a kívánsága, hogy legalább valamije legyen és akinek van valamije, annak az a kívánsága, hogy még többje legyen és a lelki mozgásnak ezt az állapotát a paro-izmusig lehet fokozni. A szerencse ördöge mozgatja ezt az emberi őszitőt.

Mindenki érdeke, hogy megrendelője legyen a VÁROSI JÉGGYÁRNAK

mert csak így biztosítja magának a szükséges műjég mennyiségét. Garantált kitűnő minőség, vízvezetéki vízből készült jég. Pontos kiszolgálás a nap minden órájában. Telefon 24 és 25 szám.

Mi közben így gondolkozom, újabb száz leies zseton repül felém. Most aztán már úgy érzem, hogy minden erkölcsi táplálék, amit gyermekkorom óta beléimplántáltak otthon és, amit kiköszörült belőlem az élet, csak sorvasztja a szervezetem, minden erkölcs értéktelen, mert nélkülözi a realitást.

Tovább játszom.

Egymás után veszítem el a husz leiket.

Minél kevesebb zseton van a kezemben, annál jobban van felelőségre a lelkiismeretem. Folyton csak egyensúlyi helyzetet keresek és minden egyes tétnél találok is egy újabbat. A legerősebb lélektani érv, hogy ez az érték, amivel most játszom, nem az enyém, hanem azé a gondterhelt uré, akinek ltászólag nyugodt és jéghideg tekintete mögött az elszántságnak ijesztő ereje lappang. Ezé az uré a rulettasztal, meg a kezemben leévő zseton. El fog a méreg, ha ránézek. Pedig szeretnék uralkodni magamon. Soha életemben nem láttam ezt az embert, de úgy érzem, hogy ebben az életben még nem volt ilyen halálos ellenségem.

Az utolsó husz leiest teszem fel az asztalra.

Olyan helyre, hogy ha nyerek, háromszázhusz leit kapjak. Úgy érzem, hogy ez a tét a bosszu tété volt.

Kihúzzák a számot és már repül felém a háromszázhusz leit képviselő zseton.

Önkénytelenül vendéglátó házigazdámra nézek. Mosolyog, de még soha életemben nem láttam ilyen gyilkos mosolyt. Beváltom a zsetont és rohanok kifelé. Az ajtóban megtorpanok és ez jut eszembe:

— Jó lenne a husz lejével tovább játszani! Háttha?... kitugya?...

Megcsipte arcomat az őszi szél. Ez juttatja eszembe, hogy most nagyon melegem van. Letörölöm homlokomról a verejtéket. Alig tudok uralkodni magamon, hogy fel ne kacagjak. Úgy érzem magam, mint a mámoros ember. Rohanok hazafelé. Úgy érzem, hogy sokkal különb vagyok a körülöttem rohanó embereknél. Vajjon miért? Talán azért, mert háromszáz lei van a zsebemben? Talán azért, mert *ezt a háromszáz leit munka nélkül kerestem?*

Nem, hanem azért érzem ezt így, mert belémköltözött a szerencse mámor. Ugyanolyan mámor ez, mint az alkohol vagy bármilyen más kábítószer. Érzem, hogy a rulett ördöge belémköltözött. A rulett ördöge, amely most tartotta meg díszes bevonulását szülővárosomba.

Mi ehhez képest az emberi értelem?...

Semmi!...

(Folytatjuk.)

Legszebben öltözködhet, ha felkeresi

Angerer Sándor

Uriszabót

**Arad, Strada Mărășești și Consistorului sarok
(7 és 9 autóbusz megálló)**

Egy törvényszéki riporter naplójából:

**Elcsuszott egy „ideális házasság“
a légi póstabélyegeken. — Szerelmi
zsarolásért elítéltek egy finom kis
házaspárt**

(Timișoara.) Lilly kisasszony állandó levelezést folytat régi barát-
nőjével. Lilly kisasszony Timișoarán lakik, a barátnője Arad-on van
férjnél. Lilly kisasszony hosszukás, légi postabélyegeket ragasztott
mindig leveleinek borítékjára. Arad-i barátnője férje pedig szenvedő-
lyes bélyeggyűjtő lévén, elkérte feleségétől a borítékokat. A férj vélet-
lenül sokat utazott üzleti ügyben Timișoarára. A feleség egy alkalom-
mal leázta a borítékról a repülőbélyegeket. Legnagyobb meglepetés-
sére ezt olvasta a bélyegek helyén:

— Régi nem voltál itt. Mikor jössz megint hozzám? Igen nagyjódont
utánad. Ugy unatkozom egyedül.

Ettől kezdve a férj nem kapta többé a timișoarai levelek boríték-
jait és nem szaporíthatta bélyegállományát repülőbélyegekkal. Ellen-
ben felesége megindította ellene a válópört.

Többszöri tárgyalás után a bíróság felbontotta a házasságot, de
mindkét fél hibájából. Kiderült ugyanis, hogy

a feleség elűzött a bélyeggyűjtőnek a tárgyi tisztviselő
hársaságában.

*

A gyáros felesége meglátogatta a szomszédos kis városban lakó
nővérét. Itt megismerkedett egy elegáns fiatalemberrel, aki szépen
csengő néven mutatkozott be. A gyáros felesége nem unatkozott. Sőt.
Az idült nem tarthatott örökké. Az asszonynak haza kellett utaznia.
Innen aztán levelet írt a fiatalembernek és ebben minden kétséget el-
oszlató formában tett célzást eddigi összeköttetésükre. Egy szép na-
pon egy asszony állított be hozzá és kezében ott lobogtatta a kompo-
nált levelet. Jelenetet rendezett, amelyre még sokáig vissza fog
emlékezni a gyáros felesége.

— Maga leidulla a szaládi boldogságon! — sivitotta a látogató.
Ezt a levelet majd odaadom a kedves férjének. Hadd tudja meg, mi-
lyen a felesége.

A gyáros felesége megrémült. El lehet képzelni. Mit csináljon? A
nővérének nem akarta elárulni a dolgot, idegnhez pedig nem fordul-
hatott segítségért. De végét akarta vetni a dolognak, tehát

megvette a levelet.

Hogy-hogy nem, a rendőrség tudomást szerzett a zsarolásról és
megállapította, hogy

a gyáros feleségének előkelő ismerőse nem más, mint a rend-
őrség előtt jólismert szélhámos, aki a saját feleségét vette rá
a zsarolásra.

A finom házaspárt letartóztatták. Mindkettőt most vonja felelőségre
a bíróság. A férfit hat hónapra, a feleségét négyre ítélték.

A Déli Hirlap

békeharangja hamisan cseng a magyar színészet felett

(Arad.) Megint színházcivilizáció van. Nemcsak Arad-on, de másutt is. Budapesten ebben a szezonban három színház csukta be kapuit, Bécsben is megbukott néhány színházi vállalkozás. Nálunk még nem következett be ez a szomorú végső.

Nálunk még vergődnek, még nyomorognak, még szenvednek a színészek és bizony sokszor korgó gyomorral és a koplalástól legyengülve játszanak a nézőtérrel szembe fordított háttal.

Ebben a súlyos és válságos időben a magyar sajtóra, amely a magyar kultúra egyik védőbástyájának tartja magát, fokozottan az a kötelessége, hogy

támogassa a magyar szót, a magyar dal művelőit és színházlátogatókat lelkesítse az embereket.

Arad-on nem is lehet jövevényként, hanem mint a magyar sajtóra, amely nem helyezkedik a rideg üzleti álláspontra, amikor a magyar színházról van szó.

A közönség és a sajtó a mostani mostoha körülmények között megteszi a magáét,

hogy Arad-on a színházcivilizáció, úgy ahogy, boldogulni tud. Rózsásan itt sem megy a színháznak, de valahogyan mégis eltengődik.

Egészen más a helyzet Timisoarán.

Megdöbbenően sivár és szomorú a nagy lapok, főként a magyar napilapok állásfoglalása a magyar színházcivilizációval szemben.

Valóságos shylocki kegyetlenséggel szívattazzák ki a színházcivilizációból azt a kis jövedelmet, amely a közönség kegye folytán a száraz kenyérrel való jeletti a jobb sorsra érdemes színészeknek.

Tavaszi és nyári toalettjének vonalát csak akkor lesznek tökéletesek, ha fűzőjét, melltartóját, princessét, csipőszorítóját

Mikóné Ecsedi Teréznel

(Str. Eminescu 31) készítetteti, ki a híres oradeal Kovácsné tanítványa Orvosi rendelésre — a legsúlyosabb eseteknél is — biztos gyógyulásra vezető gyógyhaskötő különlegességek.

Timișoara magyar napilapokban csupán akkor jelenik meg színházi műsor és színházi kommuniké, ha a direktió előre kifizeti a tarifális sor-dijakat.

Ha nem tud fizetni, egyszerűen nem közölnek semmit a színházról, mintha nem is létezne magyar színház.

A Déli Hírlap már odáig megy a magyar színház-zal szemben táplált animozitásában, hogy egyene-sen felszólítja a közönséget, hogy ne járjon a színházba és ezzel valósággal a színészek egisz-tisztenciájára tör.

Ez a helyzet Timișoarán.

Mi elismerjük, hogy egy lapvállalat nem altruisztikus intézmény. Mi is nagyon jól tudjuk, hogy a romániai ma-gyar lapok is anyagi nehézségekkel küzdenek. De azt is tudjuk, hogy

a romániai magyar sajtónak kulturális kötelessé-gei is vannak, amelyeket altruisztikusan kell tel-jesítenie.

Érvényesüljön a rideg kalmár-rendszer ott, ahol értelme van, de ne a magyar színészettel szemben, amely ma minden, csak éppen jövedelmet hajtó üzleti vállalkozás nem.

Támogassa a magyar sajtó a magyar színészetet, amely mégis a kisebbségi magyar kultúra egyik igen je-lentős tényezője.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egyes szám ára 20 lei
Magyarországon 60 fil.
Jugoszláviában 5 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 6 d.

Előfizetés egy évre: vállalatok-nak, nagykereskedőknek és kül-földre 1000, magánosoknak 600 lei

Orvosi hírek: hasábonként 50 lei. Gyászjelentések: egész ol-dal 4000 lei, féloldal 2000 lei.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a ki-adóhivatalhoz küldendők be, vagy bármelyik hirdető iroda útján is fel-adhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lei, hirdetés oldalon 6 lei. — négyzetm.-ként. Nyílttér rovatban 50 lei, szövegközti részben 32 lei a sor-díj. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 szá-zalekkel magasabb. Amely közlemények végén szorozói: (x) van, fizeteti közlemények vagy kisdóhivatali hírek.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Arad, Bul. Reg. Ferdinand 19.
Telefon: 525.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—10-ig, d. u. 4—6-ig.

Nyomda: Bulevardul Regele Ferdinand 5.

Pesti levél:

Nyomorban tengődik gróf Széchenyi József elvált felesége, Baranyai Mária, az Arad-i szintársulat volt táncosnöje

A Köruton egy halálsápadt, zilálthaju, rosszul öltözött nő botorkál. Látszik, nincsen célja, csak megy-megy, a szeme révetegen tekint körül. Ez a haj, amely most ápolatlan szürkésébe hajlik, valamikor, — nem is olyan régen — Pest egyik legszebb, legérdekesebb igazi szőke hajkoronája volt, ezek a bágyadt, megtört fényű szemek nemrégben még kéken, mosolygósan néztek a világba és a két fáradt, szinte csoszogó láb látványossága volt ennek a városnak.

Fáradt, összetört leány lett Baranyi Biliszki Mária, aki nővérel együtt a háború előtti években tagja volt az aradi szintársulatnak. Annakidején országos szenzációt keltett, hogy állítólag miatta lett öngyilkos ifj. báró Bánhidya Antal, az aradi előkelő társaságok kedvelt tagja.

A tragikus eset után a Baranyai-nővérek felkerültek Budapestre. Mária a békebeli magyar főváros egyik legszebb és legmondánabb nője lett, mágnásoltnak imádottja, aki nélkül elkézelhetetlen volt egy férfivacsora a Nemzeti Casino elmúlt híres „libaszobájában”.

A híres táncosnőből beteg, reszketeg asszony lett, idegromos, akinek semmije sem maradt és aki most édesanyja Tatatóvárosi házában él csendes visszavonultságban, amíg el nem dől a nagy per, amely évek óta folyik elvált ura Széchenyi József gróf a marcali hitbizomány gazdag várományosa ellen.

— Igen, igen, — motyogja — a Józsi rossz és szivtelen hozzám, nem akar rajtam segíteni, pedig én jó voltam hozzá, mikor házasságunk miatt a családja nem akart tudni róla.

És ezután szakadozottan, sokszor ugrálva és összefüggés nélkül kibontakozik előadásából a tragédia, amely már-már a tébolyda felé űzi ezt a szerenésétlen teremest. 1922-ben kezdődött ez a regény egyik Magyar-uccai bárban, amely akkor találkozója volt Pest mondén

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS

divatáruháza Arad, str. Bratianu 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. — A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye. ooooooooo

köreinek. Ott látta meg a gróf — aki akkor egyik nagybank tisztviselője volt — a szép táncosnőt, szerelem támadott és az év júniusában megtörtént az esküvő.

A grófi család ketségbeesetten próbálkozott a fiatalokat elválasztani, de hiába volt minden kísérlet, — a szerelem erősebb maradt. 1921 telén Széchényi József gróf és neje Abbáziába utazott, ahol a legteljesebb boldogságban teltek napjaik. Amikor visszajöttek, Siófokon a fiatal férj

kabát és kalap nélkül leszállt a vonatról, hogy valami frissilőt vásároljon. A vonat indult, a gróf azonban nem szállt fel. Az állomás előtt ott várt a fogat, amely a bűnbánó férjet visszarepítette a szülői otthonba.

Gróf Széchényi Józsefné, Baranyai Biliszki Mária érthetetlenül állott ott, nem tudta mi történt. De már jelentkeztek a közvetítők.

— *Tessék elválni,* — mondták, *akkor szó lehet anyagi egyezségről.*

Meg is indult a válóper és

Baranyai Biliszky Márta ötszáz millió koronát kapott végkielégítésnek, valamint egy közjegyző előtt történt megegyezéses okiratot, hogy további 50.000 dollárt kap, ha a gróf vagyonhoz jut.

Közben a fiatal Széchényi József gróf tekintélyes örökséghez jutott a Csekonits Endre grófi hagyatékából, de az ötvenezer dollárt nem fizette ki igaz, hogy közlen, — hogyan, hogyan nem, — lemondott volt férjével szemben az ötvenezer dollár kifizetéséről, de nemsokára ki-derült, hogy amikor ez a lemondást megtette, Cluj

nem volt akarateréje teljes birtokában

és a győri törvényszék gondnokot is rendelt melléje. Új per indult és ennek folyamán a tábla

ideiglenes nőtartás címen, havi 100 pengő fizetésre kötelezte a gróft.

— *Ezt a száz pengőt sem kapom meg,* — sirja fuldokolva a volt grófnő, — *pedig már végre hajtó járt nála és lefoglalt fenn az Urinucci pátotában különféle holmikat. De egyik rokona mindent kizé-nyelt...*

Igy bonyolódik nyomorúságos száz pengő tartásdíj körül a gróf és volt feleségének harca

— *Isten majd megfizet neki!* — kiáltja Baranyai Biliszky Mária és tovább megy. Várja az ügyvédje.

Diszkótecék

Üzleti könyvek

Raszterek

Bobozok

olcsón, gyorsan és pontosan készülnek

Dávidovits

könyvkötészet és
vonalozó intézetében

ARAD, Bul. Regina Maria 24 (Hermann-udvar)

Idegenforgalmi

propaganda céljából fényes kulturprogrammot állított fel Cernăuți

Cernăuți.) A máskor oly szigorú bukovinai tél helyett az idén valószínűsíthető rivierai időjárás uralkodott és csupán február utolsó két hetében volt hó és valami fagy. A márciust felhőszakadásszerű zivatar, menydörgés és villámlás vezette be. Ezen a vidéken emberemlékezet óta nem fordult elő ilyen időjárás március elején. Bukovinában nem szokott tavasz lenni; itt a szigorú tél után minden átmenet nélkül forró nyár következik és az emberek a bundából egyenesen a könnyű nyári ruhába bujnak.

Amíg a kalapszalmonok és textilüzletek telve vannak eladatlan szőrmeapakkal, filckalappal, illetve téli szövetekkel, a nők már szalmakalapot és nyári árut keresnek. Nevető napsugár csókolja a csalódott kereskedők arcát. Szegényeknek alaposan „befütött” a korai tavasz, amely még súlyosabbá tette számukra a gazdasági válság amúgyis súlyos terheit.

De a téli sporthelyek is megéreztek az idén a tél hiányát. *Dornavatra*, a *Kárpátokgyöngye*, amely az utóbbi években egész évi szezonra rendezték meg itt Cluj / Central University Library Cluj

hiába várta a téli sport híveit.

Gyógyító, természetes szénsavas és iszapfürdőit ezen a télen kevesen használták és a nemzeti viseletbe öltözött csinos román lányok tétlenül álltak a vastartalmu „brokat”-forrásoknál:

nem volt kiszolgálni való vendég.

Majd a május kárpótlást fog adni. Ekkor özönlenek az ország minden részéből a vendégek a Kárpátoknak ebbe az istenáldotta zugába, ahová bizonyára sok külföldi is eljön, mint már évek óta.

Valutáris viszonyaink a külföld javára ellodást mutatnak és így a külföldi igen olcsón nyaralhat Dornavatra gyógyfürdőn.

A téli sport tehát nem boldogult az enyhe tél miatt. A fiatalság kárpótolta magát az elmaradt sportörömökért és ugyancsak bejelentette magát a farsang vidám zajgásába.

Ujítás volt az ügypédek bálja, amelyen résztvett a város társadalmának színe-java.

A Román Nőegylet bálja, az evangélikus és katolikus németek estélye és a cionisták táncmulatsága eseményei voltak az idei farsangnak.

A városi tanács nagyobb összeget illesztett be az idejű költségvetésbe a város modernizálása céljából. Ezzel kapcsolatban elhatározta a tanács, hogy

a város legszebb parkjában felállítja Ferdinand király szobrát.

Juliusban megnyílik a nemzetközi mintavásár, amely már tavaly is nagy sikert aratott. A „Cernăuți ünnepi hetek”-ben a sok rendezvényen kívül a román kulturális történelmi és modern egyházi festményektől kiállítást rendez. Az egyes képeket magánosoktól, egyházi és közintézményektől és muzeumokból szerzik meg. A város zeneegyesülete pedig a június hónap folyamán

szabadtéri hangversenyeket rendez az érseki palota udvarán.

Sokat beszélnek Borechnak, a 15 éves festőművésznek és írónak nagy sikeréről. A fiatal művész Prágában és Newyorkban állította ki festményeit és anyagilag is nagy eredményt ért el, úgy, hogy most a szüleivel együtt kivándorol Palesztinába. Első irodalmi műve: „A vallás nehéz útjai” címen most jelent meg. Mager-Ebner, a neves zsidó politikus írt hozzá előszót. Legutolsó festményét, amely Dávid királyt ábrázolta, a prágai zsidó hitközség vásárolta meg.

Még arról kell megemlékezni, hogy — noha az utazási szezon még messze van — máris nagyban készítik elő a bécsiek kirándulását Cernăuți-ba és azután București-be. Ez az utazás igen olcsó. Sokkal olcsóbb, mint egy kirándulás Bécsből Semmeringre. Remélik is a cernăuțiak, hogy a város idegenforgalma fel fog lendülni.

Ipari kalózok aknatámadása a konkurens nagyvállalatok ellen

(Arad.) A konkurrencia nem ismeri a kíméletet. Az ipar és kereskedelem versenyre kel, hogy a maga készítményeit, illetve portékáját helyezze előtérbe és legyőzze versenytársát. Gyárosok, kereskedők nagy anyagi áldozatokat hoznak. Ötleteket termelnek, minőségben és árban a legkedvezőbbet igyekeznek nyújtani, hogy a közönség figyelmét felkeltsék, magukra irányítsák és árucikkeiket elhelyezhessék.

Természetesen a tisztességes üzleti szellem csak a becsületes harcot ismeri és ez a harc mindenkor a józtlanság és törvénytelen keretei között képzelhető el.

Hatalmas, világhíres márkájú vállalatok és cégek állnak a versengésbe, amely a háboru után fejlődött ki és ezek a mammut-vállalatok sohase tapasztalt reklámötletekkel árasztják el a piacot. Ezek a reklámok ki is fizetődnek, mert

Weisz István

u r i s z a b ó s á g

Szövetkülönlegességek nagy választékban. — kitűnő szabás, elsőrendű kidolgozás

ARAD, Strada Eminescu 15.

minél elmésebbek és sokoldalubbak, annál inkább érik el a megkívánt célt

A kisebb vállalatok természetesen semmilyen tekintetben sem vehetik fel a harcot az áldozatkész nagyvállalatokkal, így azután sokszor meg nem engedett eszközökkel, izléstelen aknamunkával igyekeznek fenntartani magukat.

Éppen a legutóbbi napokban jutott tudomásunkra a tisztességtelen versenynek egy kirívó esete. Kereskedőktől halottuk, hogy egy oradeai fémtisztító-szert előállító kisebb vállalat különös módon igyekezett magának vevőkört szerezni.

A szóban forgó cég elterjesztette a konkurens nagyvállalatokról, hogy ezek nemzetiségi és faji alapou állanak, hogy kimondottan antiszemita vállalkozások.

Ez az alaptalan híresztelés természetesen az érdekelt nagyvállalatok tudomására jutott és körlevélben értesítették üzletfeleiket, hogy

ne üljenek fel ennek az eléggé el nem ítélhető üzleti trükknek.

Mi már számtalanszor foglalkoztunk már az ilyen pinceüzemek garázdálkozásával és rámutattunk arra, hogy

ezek anyagi erők és szakértelem hiányában sohasem vehetik fel a versenyt a több évi üzedes múlttal rendelkező komoly vállalatokkal, amelyek súlyos áldozatok és évekig tartó kísérletek árán jutottak el odáig, hogy a közönség bizalmát elnyerték.

Ezuttal még eltekintünk attól, hogy az ilyen ipari kalózok neveit nyilvánosságra hozzuk, de legközelebb ugy a közönség, mint a munkások ezreit foglalkoztató nagyvállalatok érdekében pellengérré fogjuk állítani őket.

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében; — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbízottaink vannak feljogosítva.
--

Irógépek eladása, számológépek, tőtőtollak javítása. Az ország legrégebb, legjelentősebb szaküzlete

S Z E G F Ü

Arad, Strada Bratianu No. 7. — Telefon 111.

Aranyilju,

aki ártatlanul apának érezte magát

(Timișoara.) Érdekes apasági keresetet tárgyalt a bíróság, amelyben azon fordult meg minden, vajjon eredeti-e a piszkos papírdarabon levő aláírás vagy sem? Két évvel ezelőtt egy székely cselédleány vásárnap délután sétálni ment. Gyönyörködve nézte a Lloyd-soron a ragyogó kirakatokat. Egyszerre elegáns férfi szegődött melléje. Sárga bőrkeztüje volt, selyem kendőt viselt a nyakán és kisasszonynak szölitotta a csinos leányt. Aztán meghívta egy pohár borra és a leány ment. Borozás után moziba mentek, majd

garni-szállóba vezette a leányt.

Maris, mert így hívták a leányzót, nem akart felmenni a szállóba, mert ez mégse illik, hiszen még a nevét sem tudja a gavallérnak. Ekkor egy papírra felírta a nevét és azt mondta, hogy a Gyárvárosban lakik, mindjárt a sörök mellett. Maris ezzel beírta és felment a férfival a szállóba.

Shakespeare egyik szindarabjában mondják:

„Miné leány ment bc,

De nem mint leány jöve ki”.

Ez történt Marissal. És kilenc hónap múlva a kórházban

egészséges fiugyermeknek adott életet.

Ekkor már ott volt Marissal a nénye Székelyföldről és a ravasz góbé asszony fel is találta a fiatalembert, aki a nevét a papírra írta. Be is adták ellene az apasági keresetet.

A tárgyaláson a fiatalember tagadta, hogy ő a gyermek apja. Elmondta, hogy a kritikus időben, 1934 karácsonyan a hegyek között szel! és arra kérte a bíróságot, hogy hallgassa ki tanuit.

Maris, aki eleinte a leghatározottabban kijelentette, hogy a fiatalember a gyermekének apja, most már ingadozó lett és így szólt:

Ha felveszi a sárga keztyűt és nyakába a selyemkendőt, valán ráismernék

A fiatalember azonban vonakodott selyemkendőt venni a nyakába. Keztyűt sem akart felhuzni, mert — mint mondta — sohase volt még keztyűje.

Észalatt a bíró összehasonlította a sorsdöntő cédulán és az idéző vétive levő aláírást. Az eredmény az lett, hogy

az apasági keresetet elutasította,

mert — mint az indokolás mondja — a kisfiu természetes apjának az írása kiirtott, szép írás, míg az alperes írás szinte olvashatatlan, lompos és egészen már.

— *Én is azt hiszem, hogy nem ő az* — mormogta Maris a terem-ből kimenet. — *De hát ki lehet akkor?*

Ere a kérdésre a világ legkiválóbb jogtudósai sem tudnak megfelelni.

Az Arad-i színészet története

Negyedik közlemény

A múlt század negyvenes éveinek elején a magyar színészek sorsa nem volt irigylésreméltó Arad-on, noha kedvelték őket. Magyar színészek csak akkor játszhattak, ha a német színtársulat hat hónapos szazonját befejezte és a közönség anyagi áldozatkészségét kimerítette. Éppen ezért a magyar színtársulatok csak igen rövid időre foglalták le a színházat.

MÜKEDVELOK — A SZÍNÉSZEK ELJEN

A leghosszab ideig *Latabár* Endre jeles erőkből álló társulata játszott Arad-on. Ez a társulat 1844 július közepén vonult be Arad-ra. Alig kezdte meg előadásait a társulat, anyagi bajba jutott, mert nem várt konkurrenciát vont el tőle a közönség érdeklődését.

Egy *Szabatky* Nándor nevű állítólagos operaénekes és *Lukácsy* Leopoldina *Jassiban* befejezték színházi mutatványaikát és visszatérve *Pestre* kiszálltak Arad-on. Végigjárták a várost és főként az intelligens fiatalokat rávették, hogy vegyenek részt az általuk rendezendő műkedvelői előadáson. Július 28-ra meg is hirdették a műkedvelői előadást a színházban.

Oly nagy volt a közönség érdeklődése a műkedvelői előadás iránt, hogy Latabár a társulatával jobbnak látta néhány hétre még vándorutra kelni.

Azt remélte ugyanis, hogy addigra elmúlik majd a műkedvelői láz.

Szeptember második felében tért vissza *Latabár* és szeptember 21-én *Szigligeti* Ede „*A zsidó*” című új színdarabjával kezdte meg előadásait. Két nap múlva az „*Országgyűlési szállást*” majd a „*Petesket nótáriust*” mutatta be. Ezek a színdarabok akkor igen népszerűek voltak és ugynevezett kasszadaraboknak számítottak.

A színház nézőtere mégis üres maradt.

Még egyéb baja is volt a színtársulatnak a műkedvelőkkel. A nyári műkedvelői előadás után ugynevezett „*műkedvelő társaság*” alakult, amely a *Latabár*-társulat játszási időnye alatt előadta *Szigligeti* népszerű színdarabját, a „*Szökött katonát*” és ezzel érzékeny anyagi veszteséget okozott a színtársulatnak.

Hamarosan azonban belátta a műkedvelő társaság, hogy anyagi romlásba kergeti a magyar színtársulatot. Hogy jóvátegye hibáját és hogy a színészek súlyos helyzetén segítsen, elhatározta, hogy a színtársulattal együtt nagyszabású hangversenyt rendez. A nagysikerű hangversenyen nagy hatást értek el *Markovits* Lujza énekével, *Sárosyné* szavalatával, *Moldovánji* Jozefin zongorajátékával és *Franz* kisasszony magyar népdalaival. A színészek „*A vén diák*” című színdarabot játszották. *Latabár*ék másnap már tovább is mentek és né-

hány hét múlva Szerdahelyi József vezetésével tíz előadás megtartására bevonult Arad-ra a cluji színtársulat.

A vendégtársulat távozása után visszajött a német társulat, amelynek eleinte jólment a dolga. Áprilisban azután egy cirkusz jött Arad-ra és egy magyar színtársulat is. A közönség megoszlott és mindhárom társulat csak lengődött. Először a német színtársulat mentek el, azután a cirkusz vonult más városba. A magyar színtársulat, amelynek *Kilényi* Dávid volt az igazgatója, itt maradt abban a reményben, hogy egyedül lévén nagyobb lesz a bevétel.

NÉMET ELISMERÉS

Kilényi Dávid legutolsó állomáshelye Pécs volt. Itt fényesen ment a színház, mert kiváló énekesekből álló opera-együttese volt. A pécsi szezon befejeztével az énekesek eltávoztak tőle. Csak prózai társulata maradt, ez azonban elsőreidű volt. *Baranyiné*, *Gócsné*, *Magon*, *Marossy*, *Nagy*, *Farkas*, *Egedi* voltak a főerősségei, az akkori drámai színészek színe-java. Opera-együttesét nagy gyorsan szedte össze és éppen ezért nem is tudott Arad-on érvényesülni. A pesti „Életképek” aradi levelezője elismeréssel írt *Kilényi* társulatáról és cikkében a színészek támogatására buzdította a közönséget.

A tudósító elkeseredett hangon panaszkodott, hogy Arad-on nem pártolják kellően a magyar színészeket és megróltta azokat az előkelőket, akik négy-öt előadás meglekiütése után lassanként visszavonulnak és nem mennek színházba.

Egy másik levelében így írt:

„A polgári hölgyek itt is, mint mindenütt, a nemes hölgyek után indulnak az egyet kivéve, hogy a magyar színház pártolására még meg nem érett, pedig a magyar opera meghallgatásához nem igen nagy nyelvtudomány kell.”

Ha az öreg Hirschl a mostani színházat becsukja és magtárrá változtatja át, majd akkor talán a magyar színészeket is meglátogatják.

Addig pedig színészbarátaim elégedjete meg, ha oly szerencsés percben érkeztek, midőn a polgármesterné rózsaszínű szeszélyben van s nektek megengedi, hogy a magyarul közönségesen értő lakosságot magyar előadással is mulathassátok”.

A sajtó tehát kezdi már felemelni szavát a magyar színjátszás érdekében.

Junius 1-én utazott el Arad-ról *Kilényi* társulata *Timișoarára*. A „*Temesvarer Wochenblatt*” és az „*Arader Kundschaftsblatt*” a legnagyobb elismerés hangján emlékeztek meg *Kilényi* társulatáról, amely a „*Don Pasquale*” opera előadásával megelőzte a rendes német társulatot.

1843 júniusában *Szerdahelyi* József, *Szabó* József és *Havi* színgazgatók bérelték ki az akkori elkészült nyári színpárt. Mindössze hat előadást tartottak csaknem teljesen üres nézőtér előtt. Egyedül *Lukácsy* Antónia operaénekesnő vonzott kisebb közönséget. Ugyanez a társulat később 14 napra jött vissza. Eljátszotta a *Szökött katonát*, a *Végrendeletet*, *Fekete elominót*, *Keant*, *Normát*, *Alvajárót*. A társulat kiváló tagokból állt és nagyszerűen összetanult. A színház mégis rosszul ment, aminek az volt az oka, hogy *Kreibig* és *Nözl* német színigaz-

gatók nagy reklámmal harangozták be a téli szezon t és a közönség-
től előre felvették a bérletet, így tehát a magyar színészeknek alig
jutott már valami.

NYOMORGÓ SZÍNÉSZEK

Annak ellenére, hogy Arad lakosságának tulnyomó része német-
ajku volt, mégis abban reménykedtek a magyar színtársulatok, hogy
előbb-utóbb ők fogják megkapni Arad-on a téli szezon t is. Ez a re-
mény csalta Arad-ra 1846 április végén Veszter Sándor magyar tánc-
művészt, akinek színtársulatából a népies és körtánc bemutatásáért az
arad-i „Hirdető” színikritikusa megdicsérte Veszter Sándort, Hille-
Milcsit, Kovács Lujzát, Kélenyit és Tóth Samut, akiknek kiváló tánc-
művészetét és némeajáték-vigjátékokban bemutatott nagyszerű játé-
kát emelte ki.

Alig távoztak el, megérkezett a széteszlott Szerdahelyi-féle társu-
lat 15 tagja Havi Mihály és Szabó József igazgatók vezetésével. A
„Hirdető” szigorú, de tárgyilagos bírálatot írt a társulatról Elismerte
a tagok kitűnő hanganyagát, de azt ajánlotta, hogy a színgazgatók
a tervezett olaszországi ut előtt hűvösek ki csekély műsorukat, mert
ezzel még Arad-on sem állhatnak meg. Havi és Szabó eltávoztak és
rögtön utánuk Komáromy Samu és Mátray István színgazgatók 30 ta-
gu társulata vonult be Arad-ra. Két előadást rendeztek a legkisebb
pártolás mellett. Miután meggyőződtek róla, hogy Arad-on nem sok
reményük lehet a mindennapi kenyér megkeresésére, Liponára akar-
tak menni. A társulat koldusszegényen érkezett Arad-ra. Itt pedig
nem volt bevétele.

A színészek formálisan éheztek és nem tudtak elmozdulni

BCU Cluj / Central Archives Library Cluj

Sveszter Ferenc, a „Hirdető” lelkes szerkesztője megkönyörült rajtuk
és lapjában gyűjtést rendezett számukra.

„Lapban leírni lehetetlen — hangzott a felhívás — a viszontagsá-
gokkal küzdő és már-már a kétségbeeséshez közelítő szép magyar
színtársulat állapotát itt, mely ugy beléakadt a nyomorhurogba, hol a
magyarosodás égbehatólag, azaz fennszóvel dhajtatik”.

Eppen akkor, amikor Sveszter szerkesztő a tönkrement magyar
társulat javára gyűjtést rendezett, vonult be Arad-ra Kélenyi és Csa-
bai színtársulata telve reménnyel és nem is sejtve, hogy két hónap
leforgása alatt már három társulat ment tönkre előtte.

LELEPLEZIK BOSCOT

Közöljük egy akkori színész naplóléjegyzéseit:

Arad, 1846 június 27. Mint hogy csak egy pár napra vásárra szán-
dókoztunk Arad-ra jönni, hol ugyis kész színházat reméltünk találni,
tehát csak könnyű szerrel, minden podgyász nélkül utaztunk Arad-ra,
tehát nincs szükség dekorációra. A ruhatárból is csak azt hoztuk,
ami egy pár legújabb darabunkra szükséges, sőt a társulatnak is csak
legszükségesebb személyzetét hoztuk el, a nők közül az idősebbeket
mind otthon hagytuk Szegeden. Otthon maradtak Kélenyiné és Dé-
ryné is... Délután egy órára értünk be Arad-ra és itt találtuk már
Komáromi társaságát, aki igen gyenge társaságával minket megelőzve
jött ide, pedig tudta, hogy a vásári időre már el kell mennie, mert
akkor már mi bírjuk a színházat. Nem is tudta e magasabb élvezet-
hez szokott közönséget csak egyszer is bevonni a színházba. Az ő

megelőzése minket nem is igen rontott. Este Komáromiek előadását néztük meg, amely elég gyenge volt s így nem csuda, ha megbuktak. De találtunk itt ennél nagyobb akadályt s ez *Bosco*, a világhírű bűvész és ez is az arad-i vásárra jött. Még előadást sem tart vásár előtt, csak a nagy hűhót csinálja, az utcán-utfélen hireszteli magát s mint-hogy a színházat ő sem kaphatta meg, mert nekünk adatott ki, pompás színpadot építetett magának a Fehér Kereszt szállóban.

Arad, július 4. Kétszer láttam a nagyhirű *Bosco*t. Először pénzért és megbántam, ma ingyen és ezt is megbántam. Harmadszor, ha talán ő fizetne, sem nézném meg, ki nem egyéb pénzeszalónál.. Kinek nagy hire és csudatételei csak haszontalan pletykán alakulnak, melyeket maga hiresztel segédjei által.

Arad, július 8. Nem elég hogy a vásári jövedelmet elrontotta *Bosco*, hanem a vásár elmúltával még bérletet akart nyitni s tovább is zsarolni a közönséget, hanem mi is szépen elejét vettük és elriasztottuk Arad-ról. Csak azt vártuk, hogy mely napon nem tart előadást *Bosco*, hogy aznapon mi adjuk a színházban az „*Al-Bosco*” paródiát, melyre már napok óta készül *Futó*, társaságunk ezermestere, ki a bűvészetet csak úgy érti, mint maga *Bosco*, csak kísérletei nem voltak hozzá. Ezeket azonban, amennyire lehetett, mi nagy falragaszokban hirdettük az „*Al-Bosco*” előadását, melyen szóról-szóra azon mutatóványokat igéri az „*Al-Bosco*”, melyeket *Bosco* produkált s melyek a közönséget leginkább bámulásra ragadták, megtoldva azon nyilatkozattal, hogy minden mutatóvány után annak titkát is felfedezzük. Erre lett aztán kíváncsi a közönség, hogy ő most *Bosconak* minden titkát megtudhatja s rohant a színházba, ahogy még egyszer sem. Még maga *Bosco* is páholyt vett. Páholyból nézte, hogy *Futó* tökéletesen úgy maszkírozva lépett a színpadra, mint ő. Már ez nagy tapasztalás, hát még amikor *Futó* először megcsinálta *Bosco* legnehezebb műdarabjait s utána megmagyarázta, hogy mindez nem ördögség, csak egyszerű hókuszpókusz, mit akarki megcsinálhat, csak gép és ügyesség kell hozzá. Erre óriási tapsvihar tört ki, mit egyideig csak nyugtalankodva tűrt *Bosco* a páholyban, de mikor látta, hogy virágbokréttákkal árasztják el az *Al-Bosco*t, akkor dühösen elhagyta a páholyt. Reggel a bérletet visszaadta, összepakolt s elhagyta Arad-ot, átlátva, hogy többé itt nincs mit keresnie, mert művészete kudarcot vallott. De mit bánta ezt *Bosco*; az ő erszénye megtelt Arad-on, a miénk meg csak úgy kongott, mert a vásári jövedelmeket ő szedte be helyettünk. Már vásár után mi sem sokat nyertünk az ő eltávozásával. Még legtöbb jövedelmet csináltunk ma az utolsó előadásunkkal, melynek felerészét a színésztől elbucszó agg színész, *Farkas* részére adjuk ki.

Hogy nagyobb közönséget vonjon be a színházba, román nyelven tartatott előadást, lefordítván románra Kotzebue „Két feledékeny” című darabját s minthogy Farkas, Futó B. és Róza kisasszony jól tudnak románul, négyen román előadást tartottak s ez bevonta a román hazafiakat is a színházba. E darabot Popovici Ioan ügyvéd fordította le román nyelvre”.

Kültörténeti szempontból azért is érdekes ez a feljegyzés, mert ez volt Arad-on az első román nyelvű színelőadás és ezt is magyar színészek játszották.

(Folytatjuk.)

Meddig lesznek még frakkos rabszolgák a pincérek ?

(Oradea.) Nekünk, oradeaiaknak, szívünkhöz nőttek a pincérek. Szeretjük őket, mert kedvesek, figyelmesek, jókedvűek, jólneveltek, kitalálják a vendég legtitkosabb gondolatait is, és, hogy jól érezzük magunkat a kávéházban, azt nem a kávésoknak, a szép berendezésnek és a nagy kivilágításnak köszönhetjük, hanem egyesegyedül a pincéreknek.

Az embert ezer gondja hajszolja ki a lakásából, a pincér a bizalmas, a titkára, a pincérnek mondja el minden baját és keservét.

Ne bántsuk a pincéreket és különösen azok ne bántsák a derék felszolgáló munkásokat, akik vagyontuk a pincérek fáradhatatlan lábának és dolgos kezéek köszönhetik!

Az oradeai vendég meg fogja védeni a pincéreket a kávésok és vendéglősök tulkapásai ellen.

Mi a pincérek ügye? University Library Cluj

Nincs fizetés!

A vendéglősök és kávésok kijelentették, hogy — bár megszakad a szívük

nincsenek abban a helyzetben, hogy fizetésemelést adjanak a pincéreknek. Szinte zokognak a kávésok és a vendéglősök, amikor egymás között megállapítják, hogy a „közönség érdekében” nem javítják a fizetéseket, mert ez lényeges drágulást vonna maga után.

A vendéglősök és kávésok úgy gondolják, hogy az alkalmazottaknak a létminimumon „tulmenő” polgári megéihetése biztosítva van a borraivalókkal.

Tarthatatlannak véljük a munkaadók felfogását, mert a jóerkölcsökbe ütközik munkateljesítményt elfogadni valóságos éhbérért. Különösen áll ez a pincérekre, akiknek halálozási arányszáma a legrosszabbak között

Belföldi kölcsönkötvényeket, Tőzsdén jegyzett állampapírokat adóbonókat legelőnyösebb árban vesz és elad

Goldschmidt Bank

van és akik a leghamarabb rokkannak meg az összes munkások közül. Még az is előfordul — amint ez egy törvényszéki tárgyaláson kiderült, — hogy

egy kisebb munkaadó a pincér szerény, borra való alakjában összeszedett kerestetének egyrészére is igényt tartott!

Adjanak jobb fizetést!

Egy nagyon értelmes pincér a következőképpen informált bennünket a helyzetről:

— Minden munkás többé kevésbé rendes fizetést kap a munkájáért, csak éppen a pincér nem. Miért? Azt mondják, nem bírja az üzem. Miért bírja minden más iparban? Az az érv sem állja meg a helyét, hogy nagyobb fizetés mellett rosszabb lenne a kiszolgálás, mert hiszen akkor a kereskedelmi alkalmazott, aki fix fizetés mellett, közvetlen összeköttetésben a közönséggel, szintén rosszul szolgálná ki. A százalékrendszerrel is sokat beszélnek; sok helye nemcsak azok között osztják szét a pénzt, akiket megillet, hanem különböző címeken (törés, beszerzés) levonnak belőle.

Eddig a nyilatkozat.

Ismételjük, hogy

erkölcstelennek tartjuk az ilyen majdnem ingyen szolgálatok igénybevételét.

Az Erdélyi Életnek az a véleménye, hogy ha mindenáron spórolni kell, akkor ne a pincéreknek takarékoskodjanak, keressenek más, erkölcsösebb jogcímet a takarékoságra.

A leghatározottabban kijelentjük, hogy a harcban a pincérek pártján vagyunk s velünk együtt a közönség is és reméljük, hogy ez a tény hozzá fog járulni a pincérek igazán a „létminimumon túlmenő polgári megélhetésének” biztosításához.

„VITAMOST“

a vese, máj és epebetegségek modern gyógyszere

Kapható: Dr. KREPIL, Str. Horia 8.

Ugyanott ménesi vörös és fehér bor.

— Jégszükségletéről idejében gondoskodik, de okosan! A természetes jég teljes hiánya folytán a kánikulában az számíthat legbiztosabban jégre, aki a legnagyobb teljesítőképességű, legmegbízhatóbb jéggyár vevője már a szezon elejétől fogva. Tehát vásároljon már most Reusz jéggyárban; Bulevardul Regele Ferdinand 33. Telefon: 141. Ugyanott hűtőfülkék bérbeadó.

Nem válóok,

ha a feleség szenvedélyes sorsjegyjátfékos

(Braşov.) Furcsa dolgok derültek ki egy válópör során, amelyet V. ügynök indított a felesége ellen. A férj ügyvédje bontóknak azt hozta fel, hogy az asszony elhanyagolja a lakását,

a pénzt főként osztálysorsjátéokra, kártyavesztésre és jövendőmondásra költi.

A férjével egyáltalán nem törődik és hogy ne is lássa, éjszakánként párnákkal választja el a hitvesi ágyakat.

Az asszony ügyvédje elismerte, hogy ügyfele játszik az osztálysorsjátékon, de azt nem viszi tulzásba, mert mindössze egy negyed sorsjeggyel játszik, aminek ára 200 lei. Ezt pedig nem lehet pénzprésekölésnek nevezni. A többi mind nem felel meg a valóságnak. A vádlókereset igazi oka voltaképpen az, hogy

a férj öregnek tartja a feleségét, aki tizenhárom évvel idősebb. A. ügynök csakis a 60 ezer békebeli aranykorena hozomány kedvéért vette el annak idején.

A bíróság egész sereg tanut hallgatott ki. Ezek kijelentették, hogy nincs tudomásuk a lakás elhanyagolásáról, illyesmit nem vettek észre. Másról nem tudtak vallomást tenni. Így aztán a házasságok kihallgatására került a sor. CCU Cluj / Central University Library Cluj

Az elnök (a férjhez): Ön panaszt tesz a hitvesi ágyak között emelt párnájal miatt. Hát nem próbálta meg ledönteni?

A férj: Nem erőszakoskodom.

Elnök: Veszekedtek egymással?

A férj: Nem. Mi már évek óta egyetlen szót sem váltunk egymással.

Elnök: Hogy is volt az osztálysorsjátékkal?

A férj: Egy nagytakarítás alkalmával, egész csomó sorsjegyet találtam. Aztán kártyajátékhöz jöttem és szívtében-hosszában mesélte, hogy a férjét halálos baleset fogja érni és akkor megkezdődik az ő számára a szép élet.

Elnök: Honnan tudja ezt?

A férj: Visszamondták nekem.

Most az asszony kihallgatására került a sor.

— Valóságos mártíriumot kellett elsznevednem — mondotta. — 1928-ban az uram egy szép napon minden ok nélkül így szólt: „Mától kezdve nem törődöm veled és te se törödj velem. Nekem ne főzzél többé!” És ettől a naptól kezdve nem is beszéltünk egymással.

Elnök: Ezt megelőzően nem veszekedtek?

— Beraktározási raktárban olcsón beraktározható felelősség mellett mindennemű ingóság. Eladási megbízásokat is vállalok és pénzelőleget is folyósítok. Moise Nicoară u 9—10, saját házában.

A feleség: Nem, A legboldogabb házaseletet élük. Eddig a legjobb angyal voltam számára. Ettől kezdve mindenükt rosszhíremet költötte.

Elnök: És hogy is volt azzal a párna-barrikáddal?

A feleség: A férjem azt mondta, látni se akarja az arcomat. Megtettem tehát neki ezt a szívességet.

Elnök: Miért ilyen most a férje önnel szemben?

A feleség: Más nővel van viszonya. Egyszer felajánlottam a köcsönés megegyezésen alapuló válást azzal, hogy vegye feleségül a másikat. Erre azt felelte, hogy nem hülyült meg, mert ha feleségül venne, elvesztené az asszony a nyugdíját.

Elnök: És hogyan állunk az osztálysorsjátékkal?

A feleség: Mindig egy negyeddal játszom, ami 200 leibe kerül havonta. Sajnos, eddig még egyszer sem nyertem. A 200 leit sohasem a férjem pénzéből vettem. A fivérem adta.

A bíróság elutasította a férj válókeresetét. A feleségnek mint gazdasszonynak rendetlen voltát a tanúk megcáfolták. Az osztálysorsjáték pedig egyáltalán nem válóok. Legfeljebb mindkét fél hibájából lehetett volna felbontani a házasságot, ezt azonban nem lehetett kimondani, mert az asszony nem nyújtott be válókeresetet.

Két uridáma huszonnégyórás kártya- csatája

București / Central University Library Cluj

(București.) A kártyaszenvedély rabjairól köteteket irtak össze. Az igaz és kitalált anekdoták seregében találunk példát arra is, hogy megrögzött kártyások, frissen borotváltan ültek le a zöld asztal mellé és lengő szakállal keltek fel onnan. De ami vasárnap történt az Elite-kávéházban, arra

nincsen példa a kártyatörténetek annalészeiben.

A vasárnapról hétfőre virradó éjszaka egy óra tájban két hölgy tért be a kávéházba. Azonnal a kártyaszobába siettek és türelmetlenül römikártyát rendeltek.

Az egyik hölgy egy ismert orvos felesége, a másik egy előkelő bank igazgatójának a neje.

Aztán elkezdtek játszani. A hölgyek nyilván már régebbi idő óta hódolhattak ennek a szenvedélynek, mert meglehetősen megviselt állapotban kerültek a kávéházba.

Ilica György

Arad, Str. V. Goldiș No. 1.

Ortopéd és Iudtalpu cipőket orvosi előírás szerint szakszerűen, luxus cipőket legújabb model szerint a legjobb anyagból készíti.

Arcukon nyoma sem volt már a sminknek és frizurájuk is arra vallott, hogy az elmúlt órákban aligha néztek tükörbe.

A két dáma rómi-csatája szenvedélyes lendülettel folyt, annyira, hogy meglepedtek az időről és nem vették észre, hogy közben megvirradt.

A kávéházba lassanként beszállingózó reggeliző vendégek érthető bámulattal adóztak a két hölgy rekordteljesítményének, aeik ügyet sem vetve a körülöttük történő eseményekre, elszánt küzdelmet vívtak a dzsóker kegyeiért.

Az egyik hölgy előtt már zizegve tornyosultak az ötszáz és ezerleiesek, a másik viszont ideges bosszuságal nyult tízpercenként retiküljébe, ahonnan egyre gyéribben kotorhatta elő a bankjegyeket.

Félnyelkor azután a 'nyerő hölgy, az ismert orvos hitvese, pár percnyi elnézést kért partnernőjétől. Elrohogott a telefonfülkéhez, felhivta a lakását és a jelentkező szakácsnőt megnyugtatta, hogy nincs semmi baj. Megkérte, hogy

két gyermekét kísérje el az iskolába és férjével, ha felébred, közöjje, hogy nemsokára hazaérkezik.

Aztán visszaroht a közben idegesen hátra-láttra tekingető partnernőhöz és tovább játszottak. A kávéház közönsége még egyszer kicserélődött, már az ebédutáni feketét szürcsölgették békés és békétlen polgárok a márványasztalok körül, amikor végre a két dáma elhagyta a játékot. Az orvosné negédes mosollyal gyömösölte táskájaiba a vasikos bankjegycsomót, partnernője pedig, mint a korrekt kártyáshoz illik, mondtta:

— Kérlek, este a bridzsszalomban még nem tudom megadni a külömbözetet, de huszonnég órában belül természetesen megkapod. Viszontlátásra tehát este.

E sorok írója a mamájára gondolt és két könnyecsepett törölt szeméből, mert eszébe jutottak az orvosné gyermekei. (Az orvos urra nem gondolt. Ó megérdemli. Ha türi...

—k

Legszébb és legolcsóbb mesés és képekönyvek, játékok
Még mindig a könyv a legolcsóbb ajándék

Sándor Ferenc-nél

a megyeházzal szemben

Cukorka és
c u k o r k a
szükségletét

Messer Illés

üzletében
szerezze be.
Strada Eminescu.

„Mindennek a gyerekek az oka!...”

(Cluj.) A válópörök krónikájában példátlanul álló esetben mondott ítéletet az itteni bíróság.

A házasfelek válásának az oka az egyetlen fiu, aki csak azért bukott meg nyolc tantárgyból, mert nem volt több.

Eleinte ragyszerűen tanult a gyerek, de a felsőbb osztályokban már hanyatlott a szorgalma. Éjszakánként kimaradt, nem tanult és természetesen ez nyomot hagyott a bizonyítványában. A tornát kivéve, valamennyi tantárgyból megbukott.

Ez a bizonyítvány idézte elő a családi vihart, aminek az lett a vége, hogy az apa a saját üzletébe vette inasnak a rossz tanulót.

Ládákat kellett cipelnie és seperni a boltot, ami nem nagyon tetszett az elkényesztetett fiúnak.

Egy szép napon az anyja tudtával megszökött az apja boltjából. Az anya aztán addig könyörgött a család fejének, amíg a fiut érettségét előkészítő magániskolába dugták. A fiu két évig készült elő az érettségire anélkül, hogy valamit is tanult volna. Ellenben törzsveredég volt a kávéházban. Erre aztán a szigorú apa rájött és megint visszatartotta a fiut magához inasnak. Az anya megint közbelépett és a fiut elküldte Braşovba élő nővéréhez. Itt nem volt a szigorú apa ellenőrzése alatt.

A fiu nem volt a szülői háznál, de a családi békének befellegzett. A férj folyton szemrehányásokat tett a feleségének, hogy a fiu az anyai engedékenység következtében lejtőre fog jutni. Az asszony a fia védelmére kelt, állandóan veszekedtek és egy alkalommal oly heves civakodásra került a sor, hogy

a férj tetteleg inzultálta az asszonyt,

aki ügyvédje útján megindította a válópört.

A válókeresetben azt mondta, hogy a férj viselkedésével valószínűs pokollá tette életét. A férj ezzel szemben azt állította, hogy a családi boldogtalanságnak az asszony az oka. Azzal, hogy elfajult fiát pártolta, odáig jutott gyermekünk, hogy ma 23 éves és semmit sem tud és iskolát sem végzett.

A bíróság a férj hibájából bontotta fel a házasságot, mivel az asszony nem szolgáltatott okot a tetteleges inzultusra.

Tavaszi szövetujdonságok.

Legnagyobb angol és francia divatlapok szerint öltözhet, ha felkeresi

CSONT

„Revü” urisزابóságát.

Arad, Str. V. Goldiş — Palatul Banca Românească

— Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha lap-társaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lap-punk vagy cikkíróink megnevezésével.

Nem egykéznek a zsidók!

(Oradea). Több termelést a családi életben! Testvéreket a gyermekünknek! Fogyunk, pusztulunk, stagnálunk!

Mi már sokat irtunk az egykéről és most sem hallgathatjuk el meggyőződésünket, hogy tulajdonképpen nem

a nép között kellene terjeszteni az egykeellenes propagandát.

A nagybirtokosokat, a bankvezéreket, a gyárigazgatókat és magát az államot kellene megnyerni annak a gondolatnak, hogy a falvak és városok népe ne egykézzel!

Mert az nem a népen mulik, hanem azon, akik a népnek kenyeret adnak!

Azokon, akik alacsony munkabéreket fizetnek, közben „elszomorodott szívvel” látják, hogyan pusztul a falu.

Bizony, azok honosították meg nekünk az egykét, akik inkább belehalnak, de nem adnak egy holdat sem a parasztnak, hogy eltarthassa a gyermekeit.

A bankigazgatón mulik, aki megnyirbálta alkalmazottainak fizetését vagy pedig egyszerűen leépíti őket. Nyilván azért, hogy több idejük maradjon családalapításra.

Az iparmagnásokon mulik, akik kalkulációs okokból időt engednek arra, hogy a munkásság otthon maradjon a gyermekek mellett.

És ha az állam is jobban fizetné alkalmazottait, akkor nem töltene álmatlan éjszakát a közhivatalnok ur azzal a kínzó kétséggel, hogy meghagyja-e születni gyermekét vagy pedig bizonyos beavatkozással akadályoztassa-e meg a születést?

De ne leygünk igazságtalanok, nem maradt hatás nélkül az *Erdélyi Élet* egykeellenes propagandája.

Sokszor olvassuk a lapokban, hogy ikrek jönnek a világra.

Még a boldog anyák fényképeit is közlik, két aprósággal a karjukon. Dupla, két-személyes gyermekkocsikat is lehet látni az uccákon. Milyen boldogok lehetnek az illetékesek, akik velünk együtt az egykeellenes propagandát irányítják, amikor ilyen híreket olvasnak a lapokban:

„Déván két hét leforgása alatt három esetben szü-

HIRDESSZEN

az „ERDÉLYI ÉLET”-ben!

lettek ikrek. Legutóbb Goldhammer Róza hozott ikreket a világra. — Gyermekek és édessenyjuk egészségesek“.

Ez igazán szivdagasztó hír.

De nem áll egyedül szerencsére. Olvassuk, hogy *Spitzer* Salamonné is ikreket hozott a világra. Nyilvántartjuk a sokgyermekes családanyákat, akik közül százalékarányukon felülemelkedve szerepelnek *Kohnok*, *Weiszek* *Schlézingerék*.

Igy gondolták azok, akik harcolnak az egyke ellen?

Ugylátszik, csak a zsidók vették komolyan a felszólítást és rendületlenül szaporodnak, hogy ezzel nagy örömet szerezzenek egyeseknek...

Talán helyénvaló lenne kiadni az utasítást, hogy az egykeellenes propaganda nem vonatkozik a zsidókra is.

Ők ne szaporodjanak.

Ugy értesültünk, hogy bizonyos felfogás szerint, zsidó újszülöttekkel bőségesen el vagyunk látva.

A zsidó ikrekben való kínálat felülmulja a keresletet. Hossz van zsidó ikrekben!

Ugylátszik a zsidó embriók unatkoznak egyedül, nincs kivel beszélgetni a sötétben, nincs kivel vitatkozni. Lehet, hogy römiznek, vagy alsóznak. És aztán egymás kezét fogva jönnek a világra, ahol annyira örülnek nekik...

Mindez azért jutott eszünkbe, mert olvastuk, hogy a zsidók születési statisztikája jobb, mint a nemzsidóké. És a cikkíró szerint ez azért van, mert a zsidóság összehasonlíthatatlanul jobb helyzetben van, mint a kereszténység...

Csak az a csodálatos, hogy

éppen a legszegényebb és a legnincstelebb zsidók szülik az ikreket.

Déván és mindenütt. Csak éppen az a csodálatos, hogy főleg azok a zsidók ajándékozzák meg a hazát ikrekkel, akik igazán nem tudják, hogy mit fognak ikreiknek enni adni.

Szűk, alacsony, nyomoruságos külvárosi lakásokban sírdogálnak a zsidó ikrek, heten nyolcan élnek a szobában egy rakáson és amellet ágyrajárók és egyéb albérlők is vannak a lakásban.

Az ikrek gondosan elkerülik a gazdag zsidók hazatáját, az egyke éppen a legjobb módú zsidó körökben divatozik. Az utánpótlást a szegény zsidók látják el, nyilván azért, hogy az utánuk következő generációnak is legyen kit zsidózni és gyűlölni...

Ki tudja mi vár egy ilyen szegény zsidó ikerre, ha megnő?

Érdekesek ezek a kis zsidók!

Pont a mai világban rendelkeznek be — nagyüzemre!

t—

Pesti szinlap — Göbbels-módra

Néhány héttel ezelőta Göbbels propagandaminiszter Németországban rendeletet adott ki, amelynek értelmében *nem árja származású művészek a jövőben nem használhatják művésznevüket*. Ez a rendelet kétségtelenül érdekes eredményeket fog szülni. Világhíres német írók, művészek, színészek térnek majd vissza az ősi névhez, ami egyuttal azt is jelenti, hogy Németországban, de Németországon kívül sem akad eleven ember, aki rájuk ismerne az ősi-új név alatt.

Budapesten a legkomolyabb, sőt még a legtragikusabb problémákkal is szeretnek eljátszadózni az emberek. Göbbels miniszter rendelete után is megindult a játék Budapesten. Azt játszották:

hogyan festene a pesti szinlap, ha történetesen Magyarországon is elrendelnék az ősi nevek használatát.

Elég mulatságos játék, éppen ezért magunk is beálltunk a játszadózók sorába és összeállítottunk egy listát. Csak a színészek, színésznők, írók ősi neveiért menjünk vissza a múltba, mert a közéleti nagyságok régi neveinek felsorolásához nincs elég helyünk. Nézzük tehát a listát, amelyen persze árják és nem árják békésen együtt szerepelnek:

Folytathatnánk napzártáig és lapestig, de be akarjuk bizonyítani a tárgyilagosságot és rátérünk saját mesterségünk képviselőire:

És hogy senki meg ne gyanusithasson bennünket, hogy mások rovására mulatunk, készségesen elismerjük, hogy ezt a listát összeállította:

BCU Cluj / Central University Library, Cluj
Dr. Eger Miklós, azelőtt Mickey Mouse

Rátkai MártonPiscehr Mór
Bársony RózsiSonnenschein Rózsi
Zilahy IrénGajdzsinszki Irén
Góth SándorGutfreund S.
Somlay ArthurSchneider Arthur
Beregi OszkárBerger Oszkár
Rajnay GáborJoanovits Gábor
Honthy HannaHügel Hajnalka
Bajor GiziBayer Gizi
Aczél IlonaAdler Ilona
Ráday IlonaSchwarcz Imre
Gaál FranciskaSilberspitz Fáni
Lázár MáriaCzartoriszky Mária
Radó SándorRosenstein Sájé
Alpár GittaKlopfer Regina
Relle GabiReisz Ella
Szomory DezsőWeisz Dávid
Molnár FerencNeumann Ferenc
Heltai JenőHerzl Jenő
Kóbor TamásBehrmann Adolf
Márai SándorGrosschmidt Sándor
Szép ErnőSchön Ernő
Hatvany LiliDeutsch Lili
Bus-Fekete LászlóSchwarcz László
Lakatos LászlóKeller László

Amiről beszélnek és amiről hallgatnak

— Timișoara is gyászol. Sebestyén Gézát temették Budapesten. Elhangzottak az ünnepi szónoklatok és ma sem akarjuk elhinni, hogy ez az örök bohém, aki mélyen gondolkodó és nagyrahatott ember volt, minden bohémsége mellett is, hiányzik a magyar színházi életből. Mindig tréfálkozott Sebestyén Géza és valószínűleg jól mulatott volna azon, hogy egy budapesti késő esti lap „Szórakozás” rovataim alatt közölte, feltűnő két hasábos címbetűkkel, hogy „Holnap temetik Sebestyén Gézát”. Bármennyire vicees ember is volt szegény drága Sebestyén Géza, mégsem kellett volna a „Szórakozás” rovatban közölni temetésének hírét... Fáradhatatlanul dolgozott, új tehetségeket keresett a magyar színpad számára. Sikerral. Egész sor primadonna került az ő színházaiból a pesti színpadokra. Talán túl is ment felfedezési buzgóságában, mert olyanokat is prezentált a közönségnek, akik méltatlanok voltak arra a nagy névre, amelyet Sebestyén Géza csinált nekik. Az csak természetes, hogy e hölgyek nem jelentek meg a temetésén. Az csak természetes, hogy minden érvényesülésüket, sikereiket, híreiket, nevüket, becsüket és keresetüket Sebestyén Gézának köszönhetik, egyhangulag tőlmaradtak e szomorú aktustól. Mi ismertük Sebestyén Gézát. Tudjuk, hogy mindig megvolt a véleménye kortársairól. És megvolt a véleménye a primadonnáikról is, akiket ő szolgált fel a pesti közönségnek. Nem csalódott Sebestyén Géza ez-attal sem, felfedezettei rászolgáltak az ő véleményére. Valószínűleg ezt is mosolyogva vette tudomásul. Néha minden kellemetlenséget, amely változatos életében érte. Nem érhefte őt olyan csapás, amelyre ne rögtönzött volna egy-egy franciásan elmés, finom aperszűt. Sajnos, már nem tudhatjuk, hogy primadonnái távollmaradásához mit szólt Sebestyén Géza a másvilágon. De, hogy mondott valami jót, az biztos. Szegényebbek lettünk Sebestyén Gézával és gazdagabbak lettünk egy tanulsággal. Jó, hogy az embernek nem kell megélnie azt a sok hüllőtlanságot, amellyel még a temetésén is elhalmozzák...

— A játéktörvény megszavazása alkalmából egy érdekes bucaresti

Fény a reklám ünneplő ruhája

F O D O R N É

speciális kozmetika. Arad, Strada Alexandri No. 3.

Összes szépség hibák szakszerű kezelése. — Tanítványok kiképzése.

intézmény volt kénytelen kapuit bezárni. Kevesen tudták eddig azt, hogy a fővárosban egészen az utolsó napokig hivatalos krupie-iskola működött, amely délelőtt rendes tanterv szerint oktatta növendékeit erre a nehéz foglalkozásra, arra való tekintettel, hogy a játéklubbok országos elszaporodása következtében nagy kereslet mutatkozott a krupie-börzén. A krupie-iskola növendékei a kurzus elvégzése után hivatalos diplomát nyertek, amelynek hirdetésében könnyű szerrel, nagy fizetések mellett helyezkedtek el az egyes fővárosi és vidéki klubokban. A játéktörvény szentesítése alkalmából az iskola vezetősége fájó szívvel volt kénytelen bizonytalan időre szabadságotolni növendékeit, akik pedig már befizették a tekintélyes tandíjakat. Az Erdélyi Élet bucuerești munkatársa kinyomozta, hogy a bucuerești játéklubb vállalkozók most lakosztályokat béreltek ki a modern blockházakban és barátságos pokerre és makaóra hívja meg eddigi áldozataikat. Ez a szórakozás természetesen családi jellegű, nem zavarhatja meg a törvényt. A palik tehát továbbra is hódolhatnak játékszenvedélyüknek.

— A budapesti társaság egyik arad-i származású, igen népszerű tagja, Martens Cézárné, legutóbbi sikerrel vendégszerepelt a szegedi színházban. A vendégszereplést megelőzőleg a Hunnia-filmgyárban próbafelvétel készült Martens Cézárnéről. A kis celluloidtekercset kiküldték Párisba. Négy nappal később távirat érkezett Martensné címére: azonnal üljön fel az Orient-expresszre és utazzék a francia fővárosba, mert — szerződöttni akarják.

— Sportkörökben élénken tartja magát az a hír, hogy az egyik arad-i sportegyesület komoly tárgyalásokat folytat egy meglevő klubhelyiség átvevését illetően. Az illető nem rossz és bennfentesek szerint egyelőre komoly akadályok sem mutatkoznak a terv keresztül vitelében.

— Timișoara és Arad közönsége felháborodással kíséri figyelemmel az anyagi háttérű sajtótámadásokat a magyar színház ellen. Vajon mit szólnának napilaptársaink, ha válszul ezekre a támadásokra a szinigazgatók kiálnának a színpadra és nyilvánosságra hoznák, hogy milyen éhbérékért foglalkoztatják a kiadók az újságírókat és ahány néhány kivétellel éppen olyan bizonytalan részletekben kapják kollégáink fizetéseiket a „nagy” napilapoknál, mint a színészek a színház-

**Egészen
röviden:**

az

Erdélyi Élet

**a legjobb, a legrégebb, a legmagyarabb,
a legerdekesebb, a legmegbízhatóbb**

**romániai magyarnyelvű riport-
lap! Olvassa és terjessze!**

zaknál. A romániai kisebbségi sajtó helyzete semmivel sem jobb, mint a kisebbségi színészeté...

— Bizonyára sokakat érdekel Ardealban, hogy Tőkés Anna, az arad-timişoarai színtársulattól Budapestre származott művésznő, akitől oly sok szó esik mostanában a sajtóban, hirtelen *hosszabb időre Olaszországba utazott*. Tőkés a legvisszavonultabb, legszolidabb és legszerényebb életet élte évek hosszu során át és csak kevesen tudják, hogy egyike a legszerényebb pesti színésznőknek, akinek *lényileg komoly, nagy vagyon van*. A művésznő kint lakott a Tisztviselő Telepen, régyszobás lakásban és csak nagyritkán lehetett látni a divatos pesti helyeken. Ugylátszik, most változtatni akar életmódján és helyzetén, mert ambícióit aligha elégíti ki a tehetségéhez képest kevés szereplés. A filmen is igen nagy sikere volt. Hangja pedig *egyike a legszebb színpadi hangoknak*. Bizonyos, hogyha meggyógyulva visszajön Olaszországból, további nagy sikerei lesznek. Tőkés iránt a magánszínházak is erősen érdeklődnek.

— Hallo... Oradea!... A pesti színésznők közül új autotulajdonos lesz *Dayka Margit*, aki most alkuszik egy remek, modern, kétszemélyes autóra.

— A legújabb bucureşti, — igazán bucureşti dolog: az elmúlt napokban, sokszorosító gépen lehuzott, gépelt kis füzeteket kaptak az ugynevezett mondain életet élő bucureşti házak, a A füzetekskében a névtelen író közli, melyik *bucureşti család, kivel és miért van haragban, hol készül pálás, esküvő és — idők jele — leépítés. Milyen idők...*

— Egy arad-i kereskedőnek, szenvedélyes kártyás, a napokban meghalt egy közeli hozzátartozója. A temetésen, zsidó rítus szerint, odament hozzá a hitközség embere egy késsel és így szólt: — *Bevágjak?* — *Hát kérem,* — felelte jeles barátunk szórakozottan, — *ez igazán andung dolga.*

— Neveket nem említünk. A színtársulat köt hölgytagja beszélget az öltözőben. Mondhatnánk ugy is, — a primadonna az ellenprimadonnával. — *Végigfut a hideg a hátamon, drágám,* — mondja, — *ha a negyvenedik születésnapomra gondolok.* — *Miért?* — *esodálkozik a másik, — talán akkoriban valami kellemetlenség történt veled?*

— Egy brasovi polgártársunk elhatározta, hogy ő is élvezni akarja az adóamnesztia-kedvezményt s e célból he akarta fizetni összes hátralékos adóit. Napok óta a fejét törte, hogy a szükséges pénzt honnan teremtsen elő és *addig törte, míg összetörte*. Állapota reménytelen.

Modern, valódi ezüst evőeszközök, tálcák, gyertyatartók a legelőnyösebben

Argintaria Frații Nieszel
Arad, Str. Eminescu 20.

Tört aranyat, ezüstöt veszünk, becsereélünk
— Aranyozást, ezüstözést vállalunk. —

Az ut a meggazdagodáshoz a reklámon át vezet.

Rockefeller

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Egészen
röviden:**

7

Erdélyi Élet

a legjobb,

a legrégebb,

a legmagyarabb,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

a legérdekesebb,

a legmegbízhatóbb

romániai magyar-

nyelvű riportlap!

Olvassa és terjessze!
